

על פניו?

שנאמר ביהושע [המעשה מובא בספר יהושע פרק ז'], במלחמת העי, כאשר נפל מן העם כשלושים ושישה איש: "ויקרא יהושע שמלותיו ויפל על פניו ארצה ויאמר ה' אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על פניך". הרי לנו שיהושע נפל על פניו, ונענה (855).

ואמר רבי אלעזר: אין אדם חשוב רשאי להגור שק במתניו, שהוא סימן אבלות, בעת שהוא מתפלל ומתחנן לפני הקדוש ברוך הוא, שמא לא יענוהו מן השמים.

יעטה" (851), כבני אדם הנזופין למקום [כאילו נידו אותם מן השמים], עד שירחמו עליהם מן השמים.

אמר רבי אלעזר: אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו נפילת אפים כאשר הוא מתפלל ומבקש דבר מה בעדו ובעד הציבור (852), שמא לא יענוהו מן השמים, ויתבוזה בפני הצבור — ויחרפוהו (853).

ואין הוא רשאי לעשות כך, אלא אם כן יודעים ומכירים בו שהוא חשוב ונענה כמו יהושע בן נון (854).

והיכן מצינו שיהושע בן נון נענה כאשר נפל

אדם שאינו חשוב שאינו נענה, יאמרו שזהו מחמת פחיתותו.

854. כך כתב רש"י. וכעין זה מצינו בירושלמי, שחוששין שמא לא יענה, ויתחלל שם שמים, ויאמרו שאין תוכו כבדו.

והריטב"א כתב, שהטעם כדי שלא תפוג דעתן של הציבור.

וכתב הריטב"א, שדין זה הוא דווקא במתחנן על הציבור, וכשעושה כן בפני הציבור, דומיא דיהושע. וכן כתבו התוספות במסכת מגילה [כב ב] בשם הירושלמי.

והגמרא במסכת מגילה [כג ב] אומרת, שאם מטה על צידו — שפיר דמי. ומסיים הריטב"א, שבזמן הזה נהגין שכל העם מטיין על צידם.

אמנם במהרש"א כתב, שאפשר לומר שהטעם הוא משום שלא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד — עושה, תלמיד — עושה, משום שמחזי כיוהרא.

855. כך משמע מרש"י כאן. אבל רש"י במסכת מגילה [שם] כתב: "למה זה אתה נופל על פניך — אלמא אין לו

אבותינו.

ובטעם מנהגנו כתב הש"ך, דהיינו מפני שענין זה מביא לידי שחוק גדול מן העובדי כוכבים ועבדים ושפחות שבינינו. מיהו יש לנהוג בעטיפה קצת, דהיינו למשוך הכובע למטה לפני העינים.

851. כך הביא כאן רש"י. ובאמת הוא פסוק המדבר בעניינו של מצורע. ועיין במס' מועד קטן [טו א].

852. כך כתב רבינו חננאל, שמדובר באופן שהוא נופל על פניו לבדו, בפני הציבור. וכן מצינו בירושלמי.

853. כך כתב רש"י. ותמה המהרש"א, אם הוא אינו מקפיד על כבודו, למה אסור לו ליפול על פניו?

וביאר הבן יהודיע, שלא יחרפו רק את אותו אדם, אלא גם את הנפילת אפים. כי יאמרו, שוטה הוא זה, שהאמין שנפילת אפים עושה רושם, ולא ידע שאין בה תועלת. ולפי זה מובן למה דווקא נאמר דין זה דווקא באדם חשוב. כי